

SEYYİD ABDÜLKADİR GEYLANİ (KS)

Gavsül Azam , Gavsüssemedani , Kutburrabbani , Mahbubu Sübhani , Heykelünnurani , Kandilinnürani , Gavsüssekaleyn , Bazül eşheb Muhyissünneti veddin , Gavsü Rabbul Alemiyn , Eşşeyh Esseyyid Eşşerif Ebu Muhammed Muhyiddin Abdülkadir Geylani (ks) Hicret-i Nebeviyyenin 470/1077 senesi Ramazan ayının ilk gecesi İran'ın Geylan eyaletinin , Neyf Beldesinde Kadem-nihade-i alem-i vücud , dünyaya ziynet-bahşa , şeref bahş-i makam-ı şühud olmuşlardır.Şu beyitle O'nun(ks) doğum ve vefatına tarih düşürülmüştür.

“Cae fil ‘aşk Ve mate fil kemal “

(aşk ile geldi , kemal ile vefat etti)

Bu beytte “aşk” , ebced hesabıyla , doğum tarihi olan 470 yılını,

“kemal” , ebced hesabıyla , şerefli ömürleri olan 91 yılı göstermektedir.

Hz. Abdülkadir Geylani (ks) , “Ben , Temimi'in (ks) vefatı tarihinde Bağdat'a ayak bastım. Ve o zamanda 18 yaşında idim buyurdular. Temimi'nin (ks) vefatı ise 488 yılındaydı. Buna göre Hz.Abdülkadir Geylani'nin (ks) doğum yılı hicri 470 yılıdır.

İbn-i Neccar , Hz.Abdülkadir Geylani'nin (ks) tercüme-i ahvaline dair yazdığı tarihinde , Ebu Fazl Ahmet bin Salih bin Şafi el-Hanbeli el-Cili ' den nakil ile, veladetin 471 yılı olduğunu söylemiştir.

Geylan Eyaleti , Hazar Denizi'nin güneybatısındadır. Geylan Eyaleti'ne nisbetle , Arapça'da el-Cili , el-Cilani , Farsça'da Gili , Gilani , Türkçe'de Geylani nisbesiyle şöhret bulan Gavsül Azam Seyyid Abdülkadir Geylani'nin (ks) keremli babaları Hz. Hasan (ra) soyundan Ebu Salih Musa (ks) , muhterem anneleri ise Hz. Hüseyin (ra) soyundan Ümmül Hayr Fatıma'dır. Fatıma Hatun , devrin tanınmış zahid ve mutasavvıflarından

Ebu Abdullah es-Savmai'nin (ks) kızıdır.

Gavsül Azam Seyyid Abdülkadir Geylani'nin (ks) , mübarek babaları cihetinden nesebi;

İmam Aliyyül Mürteza (ra) – Fadımatüzzehra (ra)

İmam Hasanül Mücteba (ra)

İmam Hasanül Müsenna(ra)

İmam Abdullah el Mahz

İmam Musa el Cevn

İmam Abdullah es Sani

İmam Davud

İmam Muhammed

İmam Yahya ez Zahid

İmam Ebu Salih Musa,

mübarek anneleri cihetinden nesebi;

İmam Aliyyül Mürteza (ra) – Fadımatüzzehra (ra)

İmam Hüseyin (ra)

İmam Zeynül Abidin

İmam Muhammed Bakır

İmam Cafer es Sadık

İmam Musa Kazım

İmam Ali Rıza

İmam Muhammed Cevad Taki

İmam Kemalüddin İsa

İmam Abdullah

İmam Mahmud

İmam Cemalüddin Muhammed

İmam Abdullah es Savmai

Ümmül Hayr Fatıma 'dır.

Gavsül Azam Abdülkadir Geylani (ks) , Babası cihetinden Şerif, Annesi cihetinden Seyyiddir. Şerefli soyları baba tarafından ,Hz. Hasan'a (ra), anne tarafından , Hz. Hüseyin'e (ra) ulaşır. Bu sebepten , hem Şerif hem de Seyyiddir.

Bu hususu bizzat kendisi , Vesile Kasidesinde ;

“Atam Resulullah'tır (as) , ondan kastım Muhammed (as)”

Hamriye Kasidesinde ;

“Ben Hasan'a mensubum. Meşhur olan ismim Abdulkadir'dir. Atam , kemal sahibinin ta kendisidir. Aslında ceddım Resulullah (as) , beni terbiye edip büyüttü. “

Şatıh ve tevhid hakkındaki kasidesinde ;

“Ceddım Resulullah'tır , Taha Muhammed. Ben Abdulkadir'im , bütün tasavvuf yollarının mürşidi ”

Sababe adlı kasidesinde ;

“Taha olan Mustafa'ya (as) , nispetim haktır . Dedem Mustafa'dır (as). İmamlık ise bana yeter . Ceddime her vakit selat ü selam olsun.”

Bir başka kasidesinde ;

“Ben Hasan'a (ra) mensubum . Muhyiddin ile çağrılıyım . Ceddım Habib Muhammed'e (as) rahmet eyle yarabbi ! “

cümleleriyle dile getirmektedir.

O (ks) ,Uzuna yakın orta boylu,geniş sadırlı, nehfü'l-beden, açık alınlı, buğday benizli idi. Saçları omuzlarına erişecek kadar uzundu. Sesleri heybetli idi.

Anneleri Fatıma Hatun, hayrat müberrat hasenat , salah ,tevekkül , tefviz'den çok geniş nasipli ve çok haz sahibi idi. Küçük yaşta babasını kaybeden Gavsul Azam, dedesinin himayesinde büyüdü. Mübarek cedleri Es Savmai , duası anında müstecab olan tasarruf sahibi kibar-ı evliyauullahtan idi. Geylan meşayihinin büyüklerinden olan Es Savmai , zahid , abid, kerametler sahibi , daima hakkı zikreden bir zattı. Hz.Pir'in (ks) anne ve babası da , abid , zahid , hal sahibi , çevresinde hürmet gören insanlardı.

O (ks) , Anne ve Babasını şöyle tavsif eder.

“Ben evvel zamanda gelip geçen büyük zatların çocuğuyum.Peygambere (as) uyduğum ,anama babama iyilik ettiğim için Allah (cc) beni bu işlere ehil kıldı. Babam zengindi, dünyalığı vardı. Fakat ona karşı bir yeterlik duygusuna sahipti.Annem de ona uydu.Yaptığı her işe razı oldu. Hiçbir zaman Babamın yaptığına itiraz etmedi.Babam ve Annem ehl-i din olup daima iyilik ederlerdi.Kalplerinde halka karşı bir şefkat duygusu vardı. Üzerimde gördüğümüz iyilik onlardandır. Allah'ın(cc) ve Peygamber'in (as) huzuruna onlarla birlikte varacağım.Onları ben götüreceğim.Her hayrım ve bulunduğum nimet onların sayesinde oluyor.”

Dedesı Essavmai (ks), duası kabul edilenlerdendi. Birisine öfkelenince Allahu Teala intikamını mutlaka ondan alırdı. Birisini sevince Allahu Teala , o sevdiği kişinin işini , onun arzu ettiği şekilde yaratırdı. Daima zikrederdi. Huşu içinde olduğu her zaman görünürdü. Pek çok şeyi , daha olmadan önce haber vermişti. Bir gün bir kervan Semerkant sahrasında atlı eşkıyaların hücumuna uğramıştı. Kervan halkı Essavmai'den (ks) manen yardım istemişlerdi. Savmai (ks) orada göründü. "Subbuhun Kuddüsün Rabbunallah , haydi dağılın gidin buradan " der demez hepsi kaçıp gittiler. Sonra da Essavmai (ks) ortadan yok oldu. Kervan Halkı , Geylan'a döndüklerinde durumu halka anlattı. Geylanlılar , "Savmai (ks) hep burada idi , hiçbir yere gitmedi" dediler .

O'nun (ks), doğumundan önce de , çocukluk ve gençliğinde de harikulade haller meydana gelmişti.

O (ks), doğmadan önce , Bağdat'ta Şeyh Abdullah el-Cuni (ks) huzuruna gelenlere , " nerelisiniz ?" sorup , onlar da Geylan' dan deyince , " **size müjdeler olsun ki , Cenab-ı Hak memleketinizi Abdulkadir isminde bir zat-ı şerifin doğumu ile aydınlatacak onun velilik derecesi o kadar yükselecektir ki....**" buyurdu.

Daha doğmadan evvel kendilerinin kutb-u Azam olacağına dair müşahedeler mevcuttur. Doğacağı gece Peygamber (as) bütün sahabe-yi kiram, evliya-yı izam ile Ebu Salih Musa' nın rüyasında zuhur edip saadetli çocuğun doğumunu tebrik etmişler, **“Ey Oğul ! Ey Salih'in Babası ! Allah (cc) senin adının baki kalmasını nasip etti. O benim oğlum , Benim ve şanı yüce Allah'ın(cc) sevgilisidir. Onun Allah'ın velileri yanındaki durumu benim nebiler ve resulter arasındaki durumum gibidir “** buyurmuşlardır

Mübarek Anneleri şöyle anlatır. “ Ol vakit ki Abdulkadir doğdu , Ramazan gününde süt emmezdi. Hatta bir ramazan evvelinde hava bulutlu idi. İnsanlar hilali göremiyorlardı.O anda Abdülkadir'in hareketi ve duruşu imsak ve iftardan hangisine delalet ettiğini insanların benden sorması üzerine ‘ oğlum bugün süt emmiyor ‘ cevabını verdim. Daha sonra o günün Ramazan olduğu anlaşıldı. Ve o zaman da “eşraftan filanın bir çocuğu oldu ramazanda gündüz süt emmez “ deyu insanlar arasında şöhret buldu. “

O (ks) şöyle anlatır.

“10 yaşındayken evden çıkıp mektebe giderdim. Etrafımda meleklerin benimle beraber yürüdüklerini , beni koruduklarını görürdüm. Ta mektebe kadar bana eşlik ederler mektebe varınca , “yer açın , Allah (cc) velilerinden biri geliyor “ derlerdi. Çocuklarla beraber ne zaman oynamak arzu etsem hemen “bana gel ey mübarek bana gel” diyen bir ses duyar korku ve dehşet içinde anneme koşar , kendimi onun şefkatli kucağına atardım.

“Ben gençliğimde Geylan'da idim. Bir kurban bayramı arefesinde şehrin dışına çıktım. Gözüme ilişen bir köylü ve ikinci ineğinin arkasına düşüp ona yaklaştım. O anda inek başını bana çevirdi. “Ya Abdülkadir ! Sen bunu için yaratılmadın ve bununla emr olunmadın” dedi. İnek ismimi açıkça söylemiş , bunun gibi abes şeyle iştilig için yaratılmadığımı , memuriyetimin böyle şeyler olmadığını bana bildirmişti. Bu gönlüme tesir etti. Bende korku hasil oldu. Hemen dönüp eve koştum. O esnada hacıların Arafat dağında vakfeye duruşlarını müşahade ettim. Artık bende karar kalmadı. Annemin huzuruna gidip ona , “Beni Allah'a (cc) bağışla ve bağdat'a gidip ilim tahsili ile, evliya , etkiya , sülehanın ziyareti ile meşgul olayım bana izin ver” dedim. Annem benim halimi ve yalvarmamı görünce bana neler gördüğümü sordu , ben de anlattım. Birden ağlamaya başladı. Yaşları gömleğini ıslattı. Hemen kalkıp babamdan kalan kırk altını giydiğim hırkanın koltuğu altına dikti, Bağdat'a gitmeme izin verdi. Doğruluk üzere bulunmaktığımı emretti ve benden söz aldı. Veda için benimle beraber çıktı. Ayrılık yerine geldiğimizde , “İşte oğlum seni Allah'a (cc) bağışlayarak senden ayrılıyorum ve yaşlı gözlerimin seni kıyamete kadar göremeyeceğini biliyorum “ dedi. Vedalaşarak ayrıldık. Küçük bir kervana karışıp yola çıktım. Hemedan şehrini geçtiğimizde 60 atlı hırsız kabileyi çevirdi. Kervanı soydular. Haraminin biri bana yaklaşıp “sende mal var mı? “ dedi. Ben, “evet koltuğumun altında kırk altın var “ dedim. Bunu haber alan harami başı beni çağırdı. “Oğlum sende altın olduğunu kimse düşünmez niçin söyledin?” dedi. Ben , “ Geylan'dan çıkarken anneme doğru söyleyeceğime dair söz verdim “ dedim. Bu söz haramibaşının ciğerine tesir etti. “ Eyvah bu günahsız çocuk annesine verdiği söze ihanet etmekten çekiniyor. Ben ise bunca yıldır Allah'ın (cc) emrine muhalefet ederek hırsızlık yapıyorum” dedi. Pişman oldu, hüzünlendi, kervan halkının mallarını geri verdi. Tevbe etti. Bütün haramiler de tevbe ettiler.)

18 yaşına kadar Geylan'da ilim tahsilinin ilk aşamalarını geçiren Gavsül Azam (ks) , 18 yaşında o devrin en büyük ilim ve kültür merkezi Bağdat'a gitti. Bağdat'a vardığı yıl, meşhur mutasavvıf ve alim Temimi'nin (ks) vefat ettiği 1095 yılı idi.

Onun Bağdat'ı şereflendirmesini, büyük velilerden İbni Cerir , şu dizeleri ile dile getirir:

“Ey gelip de bizlere saadet ve mutluluklar bahşeden göklerin rahmet bulutları ile kaplanmasına sebep olan , hidayet meşalesi yakıp da her tarafı aydınlatan, Irak'ın kalbini diriltten muhterem zat ! Şüphesiz ki , ayak basışınla , bulutlar yağmur boşaltmış , ölü yerleri yeşertmiştir. Taşlar birer inci ve dalgalar bal olmuştur.Irak'ın göğsünden tazelikler fışkırmış , Necd'in kalbinde ziyalar

görmüştür.Nurundan , doğuda şimşekler çakar batıda celadet yıldırımları her tarafı kasıp kavurur. (Kalaid ül Cevahir)

O (ks) Bağdat'ta bütün ilimleri tedris etmiş, bu ilimlerde yed-i tula sahibi olmuş , tasavvuf yolunun sonuna ulaşmış, sayısız irşad ehli ve alim yetiştirmiştir. O'nun(ks) sohbetlerinde gayrı müslimler doğru yolu bulup iman etmiş , mü'minler yüce mertebelere ulaşmışlardır. Bütün hayatı ilimle ve irşad ile geçmiştir. O'nun(ks) ahlakı, Resulullah'ın(as) ahlakına tam olarak mutabık olmuştur. Yaşantısı , Kur'an ve sünnettir. Kendisinden zuhur eden kerametler kadar başka hiç bir veliden keramet zuhur ettiği duyulmamıştır. Hayatına ve menkabelerine dair pek çok eser kaleme alınmıştır. Ancak O'nun (ks) hayatı ve ilmi, ciltlerce eserin ihata edemeyeceği kadar geniş ve şumullü, manevi ahvali, hiçbir kalemin izahına kadir olamayacağı kadar yücedir. O'nu (ks) layıkı ile anlayabilmenin belki de anahtarı olabilecek şu malûmatla kalbleri mutmain olan biz mü'minler, O'nun (ks) gibi bir zat-ı şerifi kendi zatına vuslata vasıta ve vesile kılıp bize doğru yolu gösterdiği için ne kadar bahtiyarız.

“İnsanları Allah'a ulaştırın yol ikidir. Birinci yol, kurb-u nübüvvet'e taalluk eden yoldur. Asaleten bu yoldan ulaşanlar enbiyadır. Onlara salat ve selam olsun. Bir de onların ashab-ı kiramı... İkinci yol, kurb-u velayet'tir... Allah-ü Teala'nın umum veli kulları bu yoldan ulaşırlar. Bu yolun muktedası ve reisi Hz. Aliyyül Murteza'dır. Allah (cc) ondan razı olsun. Rasulullah'ın (sav) mübarek ayağı onun mübarek başı üzerinde gibidir. Hz. Hasan ,Hz. Hüseyin ve Hz. Fatıma bu makamda onunla ortaklırlar.Sonra sırasıyla Oniki İmam Hazeratının hayatta olanları bu ulvi vazifeyi yürütmüş, On İki İmam'dan sonra da bu ulvi vazife Abdulkadir Geylani'ye(ks) verilmiştir. Şu anlaşılmalıdır ki , her kime bir feyz gelirse **Hz. Şeyh Abdulkadir Geylani'nin** tavassutu ile gelir. Kıyamete kadar bu vazife Hz. Şeyh Abdulkadir Geylani'ye verilmiştir. Kutuplardan olsun, nücebadan olsun, aktab olsun hepsi onun tavassutu ile Allah'a ulaşırlar...” (Mektubat-ı Rabbani, 534. Mektup)

O (ks), Hicri 561 yılı rebiül ahır ayı 10. cumartesi gecesi Bağdat'ta kendi medresesinde İrci-ı ilahi hitabına icabet ederek bu fani hayatı terk edip hakka yürümekle azm-i gülşensera-yı beka buyurdular. Gasli teçhiz ve tekfini gece icra olunduktan sonra çocukları, ashabı ve öğrencilerinden o anda orada hazır bulunanlar ile cenaze namazları oğlu Abdülvehhab tarafından eda edildikten sonra adı geçen medresenin revakına defnedildiğini ve sabaha kadar medresenin kapısı açılmayıp güneşin doğup yükselişi ile kapı açıldığında Bağdat'ın halkı ve ileri gelenleri, Hz. Pir'in (ks) kabri üzerine salate ve merkadını ziyarete fevc fevc geldiklerini o günün kıyamet gününe benzer bir gün olduğunu, İbn-i Neccar, tarihinde belirtmiştir. Kabr-i Şerifleri, Bağdat'ta Babu'l-Ecz nam mevkide Hz. Gavs-i Azam'a (ks) mensub olan medresedir. Mezkûr medrese Şeyh Ebu Sa'id Hazretleri'nin bina-kerdesi olup zat-ı ali kadrleri , hal-i hayatlarında Hz.Gavs'a (ks) i'ta ve bahş eylemiştir.

Hz. Abdülkadir Geylani'nin (ks) çocukları;
Şeyh Seyyid Abdül-Vehhab
Şeyh Seyyid Abdü'r-Rezzak
Şeyh Seyyid Şemsü'd-din
Şeyh Seyyid Seyfü'd-din
Şeyh Seyyid Ebu Bekir Abdül-Aziz
Şeyh Seyyid Şerafe'd-din İsa

Şeyh Seyyid Fazıl Abdü'l-Cebbar
Şeyh Seyyid İbrahim
Şeyh Seyyid Muhammed
Şeyh Seyyid Abdullah
Şeyh Seyyid Yahya el-Fakih
Şeyh Seyyid Musa
Şeyh Seyyid İsa
Seyide Fatıma

Hız. Pir'in (ks) meşhur olan çocuklarının hepsi alim, fakih ve muhaddis idiler. Mübarek babalarından ve devrin en önde gelen ulemasından ilim ahz eden bu zevat-ı kiram, hayatları boyunca, Hız. Pir'in (ks) yüce tasavvuf yolunu neşrederken, O'nun (ks) ilim mirasının da layıkı vechile temsilcisi olup, fıkıh ve hadis ilminde zamanlarının ileri gelen uleması arasında yer aldılar. İnsanlara fıkıh ve hadis ilmi öğretiler. Tasavvuf tarihçileri, Yüce Kadiri Yolu'nun, ekseriyyetle Hız. Pir'in (ks) çocukları vasıtası ile yayıldığını ifade etmektedirler. Kadiriyye'nin şubeleri bahsinde de izah edildiği gibi, Kadiri Kollarının ekserisi, Hız. Pir'in (ks) çocukları vasıtası ile gelmiştir. Bu alim ve mutasavvıf zatların varlığı, Yüce Kadiri Yolu'nun zahir ve batın ilimlerinin en üst seviyede tedris edildiği ilahi bir medrese olduğunu vazih bir şekilde göstermektedir.

Seyyid Abdülvehhab (ks) (522, Bağdat-593, Bağdat):

"Seyyid Abdü'l-Vehhab (ks), ulum-i şer'iyyeyi bizzat valid-i macidleri Abdü'l-Kadir Hazretleri'nden ve Ebi Galib bin el-Benna ve bunların gayri meşayıhtan istima ve istifade eyledi. Peder-i vala-güherlerinin, gülşen-sera-yı illiyyine irtihalinden sonra, kuddise sırrahu hazretlerinin, kendi medreselerinde, tedris ü tahdis ve va'az ile evkat-güzar oldukları halde neşr-i ulum ittiler ve ol zat-ı ali kadr, nice nice telamize ulum ve fünündan izin ve icazet verdiler. Hatta Şerif Hüseyin Bağdati ve Şeyh Ahmet bin Abdü'l-Vasi bin Emirgan ve bunların gayrıları dahi ol tilamiz cümlesinden bulundular. Ve müşarun ileyh Şeyh Abdü'l-Vehhab Hazretleri, 522 Salinin şehr-i Şaban-ı Şerifinde, kadem-nihade-i alem-i şuhud olup, 593 Şehr-i Şevvalinin yirmibeşinci gecesi, Bağdat Behişt abadda, terk-came-i hayat-ı müstear iderek, Hilbe nam makberede defn-i hak-i pak oldu."

Seyyid Abdülcebbar (ks) (- , Bağdat-575, Bağdat)

Mübarek Babalarından fıkıh okudu, hadis dinledi. Bağdat'ta medresenin doğu giriş kapısının sağına defn edildi. "Seyyid Abdü'l-Cebbar dahi ulüm-ı şer'iyyeyi bizzat peder-i vala-güherleri Cenab-Şeyh Abdü'l-Kadir ve Ebi Mansur el-Kazaz ve bunun gayrından telemmüz ve teallüm eylemiştir."

Seyyid İbrahim (ks) (-bağdat, 592, Vasıt)

"Seyyid İbrahim (ks) dahi, eb-i ferid-i dehri Abdü'l-Kadir(ks) den ve Şeyh Sa'id bin el-Benna ve bunların gayrısından ulüm-i şer'iyyeyi ahz ve istima eyledi, Ve şehr-i Vasıt'a azimette 592 salı hilalinde orada vefat eyledi."

Seyyid Muhammed (ks) (, Bağdat-600, Bağdat)

"Seyyid Muhammed (ks) dahi, pederleri Hız. Abdü'l-Kadir'den(ks) ve İbnü'l-Benna ve Ebi'l-Vakt ve bunların gayrından ahz-ı ulüm etti. Ve ba'de't-tahdis 600 salı zilkade-i şerifesi yirmibeşinci gününde azım-ı daru'l-karar olup Hilbe nam makbereye defn edildi."

Seyyid Abdullah (ks) (508, Bağdat-589, Bağdat)

"Seyyid Abdü'l-lah dahi hal-i suğrunda pederlerinden istima ve İbnü'l-Benna'dan ahz-ı ulüm edip tahdis ve rivayeti söylendi. Müşaru'n-ileyh Şeyh Abdullah Hız. Şeyh Abdü'l-Kadir'in (ks) en asgar evladı olup, 589 salı şehr-i Seferi'l-Hayri'nin yirmiyedisinde ruh-ı pür-fütuhu seviy-yi naime revan oldu."

Seyyid Yahya (ks) (, Bağdat-600, Bağdat)

"Seyyid Yahya el-Fakih (ks) de ulüm-i şer'iyyeyi pederleri Hız. Abdü'l-Kadir'den (ks) ve Muhammed bin Abdü'l-Baki ve bunların gayrından telakki ve istima edip tahdis ve intifa eyledi.

600 sali Şabanın onbeşinci gecesinde sin-i şerifi hamsiyne baliğ olduğu halde Bağdat'ta vefat itmeğin karındaşı Abdü'l-Vehhab (ks)'ın yanında defn edildi."

Seyyid Musa (ks) (539-Bağdat-616,Şam)

"Seyyid Musa,Ulum-ı şer'iyyeyi ve Sünnet-i Nebeviyyeyi valid-i macidleri Cenab-ı Abdü'l-Kadir'den(ks) ve İbnü'l-Benna ve gayrından tefekkuh ve istima ettikten sonra,Dımaşk'ta tevettun idup, tahdis ve rivayete ve neşr-i ulume muvazabetle müntefi oldular. Ve 539 sali şehir-i rebiyyü'l-evveli sülhunde kadem-nihade-i alem-i şuhud olmuş 618 senesi şehir-i Cemaziye'l-ahiresi ilk gecesinde Dımaşk'ta "Akibe" nam mahalde vefat ittikten sonra Cebel-i Kasyun feshinde defn edildi. Abdü'l-Kadir Hazretleri'nin evladından en sonra terk-i hayat-ı müstear eden bu zat-ı ali-kadr oldu."

Seyyid İsa (ks) (,Bağdat-573,Mısır)

"Seyyid İsa (ks),dahi ulum-i şer'iyyeyi bizzat valid-i ali-kadrleri Abdü'l-Kadir Hazretlerinden ve Ebi'l-Hasan Muhammed bin Hırma ve bunun gayrı meşayıhtan telakki ve istima eyleyup, tedris ü tahdis ve va'z ile meşgul oldu. Ve ülum-ı sufiyyeden "Letaifü'l-envar" ve "Cevahirü'l-esrar" nam kitapları te'lif ve tasnif eyledi. Ve Mısır'a azimetre orada dahi va'z ve tahdise muvazebet gösterdi. Hatta Ebu Berar Rabiâtü'l-Hasen el-Hadri el-Sin'ani ve Şeyh Müsafir bin Ya'mer el-Mısri el-Mültelefi ve Şeyh Ahmet bin Meysere ve Şeyh Hamid bin Hamdü'l-Erbahi ve bunun ammisi Şeyh Muhammed bin Hamdü'l-fakih el-Muhaddis ,ve Şeyh Abdü'l-Halik bin Ebil Beka Salih el-Kureşi el-Emevi el-Mısri ve bunların gayrıları onun tilamizi ve şakirdanı cümlesindedir."

Seyyid Ebubekir Abdülaziz (ks) (532,Bağdat-602,Cibal)

"Seyyid Ebu Bekir Abdü'l-Aziz (ks) dahi, bizzat peder-i vala-güherleri Hazreti Abdü'l-Kadir'den ve Ebi Mansur Abdu'r-Rahman bin Muhammed el-Kazaz ve bunların gayrından ulum-ı şer'iyyeyi ahz ve istima edip va'z ü tahdis ve tedrise müdavemet gösterdiler. Ve kendisinden pek çok zevat, iktibas-ı envar-ı ulüm ettiler. Müşarunileyh zatında beyh ve mütevazi olmağın Sincar nevahi ve kurasından bir karyeye rihlet ve azimet edip orada mütemekkin ve mütevettin oldular."

Seyyid Abdürrezzak (ks) (528,Bağdat-630,Bağdat)

"Seyyid Abdü'r-Rezzak (ks) dahi ulüm-i şer'iyyeyi pederlerinden ve Ebi'l-Hasan Hırma ve bunun gayrından telakki idup tahdis,imla ve tehriç ve tedris ile evkatı gūzar oldular. Ve kendisinden birçok zevat istifaza ve tefeyyüz ile zirve-i fazl u kemale reside oldular.Ve hatta Ebu İshak ve Şeyh Ali bin el-Ma'ruf ve bunların gayrıları ol müstefizin cümlesindedir. Ve şöyle naklolunur ki Müşar'n-ileyh Şeyh Abdü'r-Rezzak Kuddise Sırrahu, otuz sene başını ceyb-i murakabesine doğru tutmuş ve haya-i minellah, bu müddette başını semt-i semaya kaldırmamıştır. Bağdat firdevs-abad'da azim-i dar-i beka olmuştur."

Şeyhü'l-Kudve el-Hafız Ebu Bekir Tace'd-din Cemalü'l-İrak Abdur'r-Rezzak (ks), fıkıhı , Hz.Pir'den (ks) öğrendi. Hanbeli mezhebinde fakih bir zattı.Hadis ilminde de önde idi. Hadis okuttu ,ilmin çeşitli dallarını öğretti. Fetva verdi. Takva, vera sahibi, cömert, talebelerini seven bir alimdi. Aynı zamanda kuvvetli bir hafızdı. Cumalar hariç, ibadet için evine kapanırdı. Hafız ez-Zehabi,"İslam Tarihi" adlı kitabında O'nu muhaddis,hafız,sıka,zahid olarak tanıtır.Babasından tahsil gördüğünü yazar. Bağdat'ın doğusunda Hilbe şehrine nisbette kendisine "Hilebi" denir. Bağdat'ta vefat etti.Türbesi Hilep'te "Ahmet" denilen kabristandadır. İbnü'n-Neccar diyor ki, "vefatını takip eden gün sala okundu.Cenazesi şehrin dışına çıkarıldı. Binlerce kişi namazını kıldı. Sonra er-Rasafe camisine taşındı. Orada namazı kılındı. Sonra halifeler türbesinin kapısında tekrar namazı kılındı. Akabinde Dicle Nehri'nden geçirilerek Bab-ı Harime getirildi ve orada namazı kılındı.Nihayet "Ahmet" denilen kabristanda son kez namazı kılınarak defn edildi. Ebu Bekir Tacuddin Abdurrezzak babasının son hac seferinde kafiileyi idare etmiş, çok sayıda talebe yetiştirmiştir. Oğlu Ebu Salih Nasr, Bağdat'ta Katuyul kudatlık yapmıştır. Bugün Rabat ve Sela da bulunan kadri şeriflerinin cediti bu zattır.

Hz.Pir Şah Abdülkadir Geylani (ks) , tasavvuf yolunun en büyük bir Piri olmanın yanında, zamanının en kamil Müderrisi , fıkıh , hadis , tefsir alimi idiler. O'nun (ks) bu mümtaz mevkiisini

pek çok ulema eserlerinde ifade buyurmuşlardır. Hz. Abdülkadir Geylani (ks) on üç ilim ve fünundan bahs ve tekellüm iderlerdi. Medreselerinde tefsîr, hadîs, mezheb, hilafdan ders verirlerdi. Müzakere ederlerdi, talebeleri ile. Akşam ve sabah tefsir, ilmi hadis, mezheb, hilaf, usûl ve nahv okunur idi. Öğleden sonra yedi kıraat üzere Kuran-ı Kerim okurlardı. O'na (ks) , Irak'ın muhtelif yerlerinden fetvalar gelir, hiç kitap açmadan hemen eline kalemi alır fetvalarını cevaplandırır. Irak alimleri, onun bu kadar çabuk fetva verişine şaşırırlardı. Şeriatın hangi bölümünden olursa olsun o bütün aksanına faikti. Kişi muhtaç olduğu ilmi ondan rahatça tahsil edebilirdi. Zamanında ilim başkanlığı ona verilmiş, büyüklerden birçokları, O'nun (ks) elinde yetişmiş, Irak'ın ileri gelen velileri O'na (ks) intisab etmiştir. Gerek veliler , gerek alimler O'nun (ks) , çok değerli bir Veli ve Alim olduğu konusunda söz birliği etmişlerdir. Alimler her taraftan ziyaretine gelirlerdi.

İbn-i Kesir, 'Tarihinde'

"O (ks) ,Bağdat'ta hadis tahsil etti. Hadis, fıkıh, va'z ve hakikat ilimlerinde yegâne otorite idi" der. En-Neccâr, tarihinde ;

"O(ks), zâhid, ilmi ile âmil olan Müslüman imamlardan biri ve kerâmetleri açık bir velidir. O (ks), 488 yılında Bağdat'a geldi. Fıkıh tahsil etti. Usul ve fûru kitaplarını iyice öğrendi. Hadis dinledi." der.

İbn-i Receb, 'tabakatında';

"O (ks) , devrinin allâmesi, ariflerin piridir. Ehl-i sünnet, Onun zuhuru ile zafere kavuşmuştur. Bid'at ehl-i, karşısında tutunamamış, eriyip gitmiştir. Uzak ülkelerden O'na (ks) fetva sormaya gelmişlerdir" der .

El-Hafız Ebu Abdullah, 'Meşihatül Bağdadiyye' adlı eserinde ;

"O (ks) , Bağdat'ta Hanbeli ve Şafilere fıkıh imamı idi. Büyük bir din âlimi idi. Fukaha nezdinde sözü geçerdi. İlm, ibâdet ve ictihad âşığı bir zattı." der .

Seyyid Abdulvehhâb (ks);

"Babamın vaazlarında alimlerden, fakihlerden birçok topluluk bulunur, hepsi onu vecd ile dinlerlerdi. 521-561 yılları arasında 40 yıl bu göreve devam etti. Ders okutması ve halka fetva vermesi de 28 yaşında başladı, 61 yaşına kadar 30 yıl devam etti. Onun huzurunda 400 kadar âlim not tutarlardı." der.

Şeyh Muvaffak (ks) ;

"Bizi medresesine yerleştirdi. Bize çok ihtimam gösterdi. Farz namazlarını bize imam olarak kıldırırlardı. Yanında doğru olup olmadıklarını anlamak için kitaplardan ezberlediklerimi okurdum. El-hâfiz Abdülgâni, ondan 'Hidâye' kitabını okurdu. Ben ve Hafız Abdülgâni, onun elinden hırkayı aynı anda giydik. Ondan fıkıh okuduk. Sohbetinden son derece yararlandık." der.

Ebu Muhammed (ks);

Gençken nahiv okuyordum. Ve insanlar da dinliyordu. Bir gün Hz. Abdülkadir'in (ks) meclisinde bulunduğum esnada bana "Bizim sohbetimizde bulun, seni Sibeveyh yapalım" dedi. O günden sonra yanından hiç ayrılmadım. Ondan akli ve nakli ilimlerden o kadar çok istifade ettim, o kadar çok kavaid bilgileri edindim ki tarif edilmez. Yıllarca başkalarından öğrendiğimi bir sene içinde ondan öğrendim. Başkalarından öğrendiğimin hepsini unuttum" der.

İbni Kudame (ks);

"561 yılında Bağdat'a girdiğimiz zaman, Hz. Abdülkadir'i (ks) ilmin zirvesine yükselmiş olarak gördük. O bildiğini tatbik ediyor, sorulan çetin soruları doyurucu tarzda cevaplıyordu. Ne kadar güzel huy ve vasıflar varsa sanki onda

toplanmıştı. Ondan sonra onun gibisine hiç rastlamadım." der.

O'nun (ks) kasideleri , serapa hakikat zevkleri ile doludur.

“Hiçbir alim yokki benim ilmimle bilgin olmasın
Hiçbir sülük eden yokki benim usül ve prensiblerimle hareket etmesin”
“Ben Hasam’a mensubum has oda makamımdır.
Ayaklarım erenlerin boynu üzerinedir ”
“Ben hakikaten varlığın kutuplarının kutbuyum,
diğer bütün kutuplar üzerinde izzet ve saygı değerliğim vardır.”
“Her veli bir peygamberin izinde bulunuyor.
Ben ise ceddim Muhammed (AS) ın kademi üzerinde bulunuyorum.”

O (ks) , bütün işlerini Resulullah’ın (as) emri ile O’na (as) danışarak yapar, Ondan (as) aldığı ilhamla hareket ederdi. Her an Resulullah (as) ile beraber idi. Bütün hal ve hareketleri Resulullah’a (as) benzerdi. Ahlakı tam anlamıyla Resulullah’ın (as) ahlakı ile mutabıktı. İhlas ve takva sahibiydi. Resulullah’ın (as) her haliyle hallenmiş idi. Ondan (ks) sadır olan şeyler aslında Resulullah’tan (as) sadır olmuştu. Sayısız irşad ehli yetiştirmişti. Kendisinden sonra gelen Geylani ailesinin kamilleri de sayısız irşad ehli yetiştirdiler ve kıyamete kadar yetiştirmeye devam edeceklerdir. Bu Hz. Pir’e (ks) ,Allahü Teala’nın bir ludfudur.

Hz.Abdülkadir Geylani’nin (ks) tasavvuf silsilesi ;
Menba-ı feyz u Kemal , Seyyde’l-Evveline ve’L-Ahirin Muhammed Mustafa Sallelahu Aleyhi ve Sellem Hazretleri
Ebu’l-Hasaneyn İmam Aliyyü’l-Mürteza bin Ebu Talib Kerremellahu Vecdehu ve Radiyellahu anhu

Ebu Abdullah İmam Hüseyin
Ebu Muhammed İmam Zeynü’l-Abidin
Ebu Ca’fer İmam Muhammed Bakır
Ebu Abdullah İmam Cafer’üs-Sadık
Ebu’l-Hasan İmam Musa Kazım
Ebu’l-Hasan İmam Aliyyü’r-Rıza
Eşşeyhü’l-Efham Ebu Mahfuz Ma’ruf Ali el-Kerhi Kaddesallahu Sırrahu
Ebu’l Hasan Seri es-Sekati

Seyyidü’t-Taife-İ Sofiyye Cüneyd-i Bağdati
Eşşeyh Ebubekr Delf bin Ca’fer eş-Şibli
Ebu’l-Fadl Abdü’l-Vahid bin Abdü’l-Aziz Temini
Ebu’l-Fereç Yusuf et-Tarsusi
Ebu’l-Hasan Ali bin Muhammed bin Yusuf el-Karşi el-Hakkari
Kadiyü’l-Kudat Ebi Said el-Mübarek bin Ali el-Mahzumi el-Bağdati
Pir-i Tarikat Muhyi’s-Sünneti ve’d-din Gavsü Rabbi’alemin ebi Muhammed muhyittin Abdülkadir el-Geylani el-Haseni el-Hüseyini Rıdvanullahi aleyhim ve raduanhu
İkinci silsile , İmam Aliyyul Murteza’ dan (ra) , Hasan-ı Basri (ks) yolu ile gelen silsiledir.
Menba-ı feyz u Kemal , Seyyde’l-Evveline ve’L-Ahirin Muhammed Mustafa Sallelahu Aleyhi ve Sellem Hazretleri

Ebu’l-Hasaneyn İmam Aliyyü’l-Mürteza bin Ebu Talib Kerremellahu Vecdehu ve Radiyellahu anhu
Ebu Said Hasan bin Yusar el-Basri
Eşşeyh Habibi Acemi
Eşşeyh Davut-i Tai
Ebu’l Hasan Seri es Sekati
Seyyidü’t-Taife-İ Sofiyye Cüneyd-i Bağdati
Eşşeyh Ebubekr Delf bin Ca’fer eş-Şibli
Ebu’l-Fadl Abdü’l-Vahid bin Abdü’l-Aziz Temini

Ebu'l-Fereç Yusuf et-Tarsusi
Ebu'l-Hasan Ali bin Muhammed bin Yusuf el-Karşi el-Hakkari
Kadiyü'l-Kudat Ebi Said el-Mübarek bin Ali el-Mahzumi el-Bağdati
Pir-i Tarikat Muhyi's-Sünneti ve'd-din Gavsü Rabbi'alemin ebi Muhammet muhyittin Abdülkadir
el-Geylani el-Haseni el-Hüseyni Rıdvanullahi aleyhim ve raduanhu

Hz.Abdülkadir Geylani'nin (ks) Hocaları ;
Fıkıh İliminde;
Ebu Sa'id el-Muharrimi (Mahzumi),
Ebu Hattab,
Kadı Ebu Hüseyin,
Hadis İliminde;
Ebu Galip bin Bakıllani,
Cafer es-Serrac,
Ebubekir Süsen,
Ebu Talip bin Yusuf
Edebiyat İliminde;
Tebrizli Zekeriyya
Tasavvufa İntisabında;
Ebu'l-hayr Muhammed bin Müslim ed-Debbas
Mürşidlik Hırkasını giymede,
Ebu Sa'id el-Muharrimi (Mahzumi) dir.

Hz. Abdülkadir Geylani'nin (ks) Mürşidi , Ebu Sa'id Mübarek el-Mahzumi'dir (ks). Mahzumi (ks) , evliyanın ekabiri,esfiyanın bürhanı, Ariflerin kıdvesi, salıkların zübdesi , ulum-i zahir ve batineyi cami bir pir-i tarikat ve vakıf-ı raz-ı hakikat olup Şeyh Ebu'l-Hasan Hakkari (ks) hazretlerinin en kamil hulefasından idi. Hz. Hızır aleyhisselam ile çok sohbetleri olup Hanbeli Mezhebine mensubdu.

Ebu Said el-Mahzumi'nin (ks) , Bağdat'ta, Babül Ezc denilen yerde bir medresesi vardı. Sonra bu medrese Hz.Gavsul Azama verildi, orada ders vermeye başladı. Medrese, insanlara yeterli gelmeyince dışarıdan bazı yerler ve binalar bu medreseye ilave edilerek genişletildi. Yeni medrese 528 yılında tamamlandı. Ve o'nun ismi ile anılmaya başlandı. Diğer ülkelerden birçok âlimler, Sâlihler gelip ondan ilim dinlediler. Ders aldılar. İlimin her dalında yararlı bilgiler edinip yurtlarına döndüler.

Hz.Abdülkadir Geylani'nin (ks) mübarek çocuklarının her biri , babalarının yolunu ayrı ayrı devam ettiren birer yıldız idiler. "Ashabım yıldızlar gibidir, hangisine uyarsanız hidayete erişirsiniz " Hadis-i Şerifinin , Yüce Ashab-ı Kiram hakkındaki bu beyan-ı nebevisine uygun olarak , ümmet-i merhumenin Resulullah (as) aşığı olan bu yüce velayet önderlerinin her birinin de , birer mürşid-i kamil ve Rehber-i Rah-ı Hak oldukları hususu katidir.

Hüseyn Vassaf'ın "Sefine-i Evliya " adlı eserinden ve de Sadık Vicdani'nin "Tomar " adlı eserinden elde ettiğimiz malûmata nazaran , Hz.Abdülkadir Geylani'nin (ks) çocuklarının her birinden ayrı ayrı kolların teessüs ettiği anlaşılmaktadır.

Mesela Eşrefoğlu Abdullah Rumi'nin (ks) kurduğu, Eşrefiyye Şube-i Kadiriyyesi ,Hz.Pirin Mübarek evladlarından Seyyid Şemsüddin'e (ks) dayanmaktadır.

Seyyid Abdülkadir Geylani (ks)
Seyyid Şemsüddin Geylani (ks)
Seyyid Hüsamüddin Şefik (ks)
Seyyid Ahmed Şihabüdin (ks)
Seyyid Alaüddin (ks)

Seyyid Hüseyin El Hamavi (ks)

Eşrefoğlu Abdullah Rumi (ks)

Yine , Mustafa Müştak Kadiri'ye (ks) mensub olan Müştakiyye şubesi , Hz.Pirin Mübarek evladlarından Seyyid Abdülvehhab'a (ks) dayanmaktadır.

Seyyid Abdülkadir Geylani (ks)

Seyyid Abdülvehhab Geylani (ks)

Seyyid Muhammed (ks)

Muhyiddin (ks)

Seyyid Hasan (ks)

.....

Seyyid Abdülcilil Bitlisi (ks)

Mustafa Müştak El Kadiri (ks)

Yine , Seyyid Dede Osman Avni 'ye (ks) ulaşan iki koldan birisi , Hz.Pirin Mübarek evladlarından Seyyid Ebubekir Abdülaziz'e (ks) dayanmaktadır.

Seyyid Abdülkadir Geylani (ks)

Seyyid Ebubekir Abdülaziz Geylani (ks)

Seyyid Muhammed el Hattak (ks)

Seyyid Şemsüddin (ks)

Seyyid Şerafüddin (ks)

Seyyid Zeynüddin (ks)

.....

Seyyid Süleyman el Bağdadi (ks)

Seyyid Ali el Bağdadi (ks)

Seyyid Eyyüb Urfevi (ks)

Seyyid Dede Osman Avni Urfevi (ks)

Yine , Seyyid Dede Osman Avni 'ye (ks) ulaşan Osman el Cili (ks) kolu , Hz.Pirin Mübarek evladlarından Seyyid Abdürrezzak Geylani'ye (ks) dayanmaktadır.

Yine, Muhammed Garibullah el Hindi 'ye (ks) mensub olan Garibiyye Şubesi de , Seyyid Abdürrezzak Geylani'ye (ks) dayanmaktadır.

Seyyid Abdülkadir Geylani (ks)

Seyyid Abdürrezzak Geylani (ks)

Seyyid Abdullah el Hüseyini (ks)

.....

Seyyid Muhammed Enis (ks)

Muhammed Garibullah el Hindi (ks)

Yine , Şuubat-ı Kadiriyyeden olan İseviyye Kolu , Hz.Pirin Mübarek evladlarından Seyyid İsa Geylani'ye (ks) mensubdur.

Seyyid Abdülkadir Geylani (ks)

Seyyid İsa Geylani'ye (ks)

Yine , Şuubat-ı Kadiriyyeden olan Hilaliyye Kolu , Hz.Pirin Mübarek evladlarından Seyyid Muhammed Şemsüddin Geylani'ye (ks) dayanmaktadır.

Seyyid Abdülkadir Geylani (ks)

Seyyid Şemsüddin Geylani (ks)

Seyyid Hüsamüddin Şefik (ks)

Seyyid Ahmed Şihabüddin (ks)

Seyyid Alaüddin (ks)

Seyyid Hüseyin El Hamavi (ks)

...

Mustafa Latif (ks)

Muhammed Hilalürram el hamedani (ks)

Yine , Şubat-ı Kadiriyyeden olan İsmailiyye Kolu , Hz.Pirin Mübarek evladlarından Seyyid Abdürrezzak Geylani 'ye (ks) dayanmaktadır.

Seyyid Abdülkadir Geylani (ks)
Seyyid Abdürrezzak Geylani (ks)
Seyyid Ebu Salih Nasr Geylani (ks)

.....

Ahmed errumi (ks)
İsmail errumi (ks)

Hz. Pir'in (ks) yolunu devam ettiren mübarek çocuklarının yanı sıra , başka hulefası da mevcuttur. Bunların en meşhurları;

Ebu Medyen Mağribi
Ebul Abbas Arif
Sıdk Bağdati
Beka bin Batu
Ali bin Hiti
Muhammed bin Evani
Ebu Suud bin Şibli
Kadibulban Musuli
Yunus Kassab bin Haşimi